

emil!!!

Har Emil fra Lønneberget blitt ordfører?

Barnelitteratur som kan støtte selvfølelsen

I en inkluderende skole er elevbildene anerkjennende, ikke negative og begrensende. Kan det finnes gode modeller i skjønnlitteraturen som både gir lærer og elev inspirasjon og livsglede?

Av Kirsti Tveitereid
er seniorrådgiver ved Lillegården
kompetansesenter. Hun er utdannet
bibliotekar og kulturarbeider, cand. philol.

Skole og barnehage skal hele tiden utvikles, og nye prosjekter tilbys inn i en hverdag som allerede er fylt med mange rammer og planer og mål som skal oppnås. Det skal gjøres kunnskapsbasert, sier skolemyndighetene. Det er slutt med synsingen i barnehage og skole, vi skal ikke gjøre mer av det som ikke hjelper, men bruke ideer og tiltak som er forsket på, og etterprøvd og evaluert. Barnehagen og skolen gjennomfører utallige holdningskampanjer, tiltak og program i sosial kompetanse, forebyggende program mot mobbing, rusmiddelbruk og problematferd. Noen av programmene eller modellene er universelle, de gjelder alle barn i klassen eller gruppen. Barn kan på et vis bli tingliggjort når de utsettes for læremiddelpakker med ferdighetstrening i for eksempel sosial kompetanse. Det kan virke som om barn er løsrevet fra omgivelsene, kulturen og hverdagslivet de lever i, og som om alle er like, de blir lett en ensartet gruppe, en kategori. Kan det være at slike programmer for å utvikle sosial kompetanse i noen tilfeller fungerer slik at barns egen handlingsdyktighet hemmes? Tas det hensyn til at barn er forskjellige som individer? Kanskje en god støtte til alle programmene kan være lesning av skjønnlitteratur?

Thomas Nordahl sier i forordet til «Forebyggende innsatser» at pedagogisk praksis skal bygge på en kunnskapsbasert praksis (Nordahl mfl., 2006). Hva med gleden, har den noe i en slik kunnskapsbasert praksis, i et klasserom å gjøre? Som en egen kvalitet? Er stemningen i et klasserom forskbar? Anne Linder, som har skrevet Glædens pædagogik (2006), mener at hvis du er for lystig og munter i ditt faglige arbeid som lærer, så kan man ofte i vår kultur få en følelse av at man ikke respekteres som et faglig seriøst menneske. Men vi vet fra diverse undersøkelser og forskning at godt læringsmiljø er preget av varme, omsorg og innlevelse. Hvordan får en til det, finnes det et verktøy å bruke på veien dit?

Høytlesning som systematisk aktivitet har mange verdier
Jeg forsøker i denne artikkelen å vise at gode barnebøker kan by barneleseren på et godt vennskap, nære relasjoner og god selvfølelse ved å se nærmere på styrker og kompetanser som kommer til uttrykk, dialoger som viser respekt og varme, og samvær mellom barn som kan gi inspirasjon. Og de kan gi den voksne formidleren et innsyn inn til barndommer som gir forstand og ikke minst glede. Høytlesning i klassen eller gruppen begrunnes alltid positivt, det er sikkert at «bok gjør klok», det er en anerkjent sannhet at lesing utvider ordforrådet, hjelper til å sette ord på tanker og følelser, og ikke minst gir identifikasjonsmuligheter.

Barnet og barndommen, slik den framstår i bøkene til for

Barn kan på et vis bli tingliggjort når de utsettes for læremiddelpakker med ferdighetstrening i for eksempel sosial kompetanse.

eksempel Astrid Lindgren, kan i tillegg gi inspirasjon og ideer om medmenneskelighet slik jeg ser det. Historiene hennes befolkes av barn som viser at menneskeverdet er noe en har med seg fra fødselen av. Helt systematisk er dette gjennomført gjennom hele forfatterskapet iflg. en stor Lindgren-forskning (Edström, 1997).

Jeg velger Astrid Lindgren som eksempel fordi hennes litteratur er allment kjent i vår kultur. Hvem av oss har ikke ett eller flere bilder og assosiasjoner å komme opp med når navnene Ronja, Marikken, Pippi, Tjorven, Mio, Rasmus, Emil og Brødrene Løvehjerte dukker opp?

Men bildet av disse kan utforskes nærmere – for eksempel Emil. Egenskapsforklaringen som har blitt hengende ved han er rampegutten. Emil fra Lønneberget blir ofte benyttet som bilde på et barn med AD/HD. I et dansk fagtidsskrift innenfor spesialpedagogikk møter vi gutten Emil som går på Lønneberg skole (Tidsskriftet Specialpædagogikk, nr. 1/2005), og han får karakteristikk som knytter seg til at han er utfordrende i klassen, han karakteriseres som både aggressiv og forstyrrende og den som forårsaker sosiale konflikter. Er dette virkelig Emil? Kan de voksne tolkerne ha misforstått? Kan vi se på Emil med andre øyne, kan vi bruke hans «spel» til å vise fram noe annet? Jeg vil invitere til seriøs nærlæsing av Emil og la det bli til gledens pedagogikk.

Om bøkene om Emil

Det finnes tre bøker om Emil, *Emil fra Lønneberget*, *Nye spell av Emil i Lønneberget* og *Emil i Lønneberget gir seg ikke*. Av disse igjen er det laget egne bildebøker til mange av historiene, samt Den store Emilboka, som inneholder alle tre bøkene samlet. Det skal være vanskelig å finne noen i vårt land som ikke kjenner denne gutten, fra bøker eller TV-serie.

På systematisk vis blir leseren, eller seeren, presentert for folk og fe som befinner seg på gården Katthult i Lønneberget i Småland en gang på begynnelsen av 1900-tallet. Vi møter Emil fra han er fem år i den første boka til han er blitt skolegutt og sju-åtte år i den siste. Han har søsteren Ida, moren Alma, faren Anton, tjenestejenta Lina og drengen Alfred, hest, gris, høner, kuer og en katt rundt seg. Dyr og mennesker presenteres som like vesentlige for Emil. Allerede fra

første stund får vi høre at han gjør ugagnstreker og er full av gode – og mindre gode – ideer som han setter ut i livet, men også at han vil komme til å ende opp som ordfører. Lindgren peker allerede i den første fortellingen på at det er håp selv for de som ikke ter seg akkurat etter normen. Siden mor Alma møysommelig har skrevet dagbok om alt det som skjer med og rundt Emil kan vi lese fra dato til dato om det som skjer hver gang Emil må i snekkerboden for å tenke over det han har gjort, eller for å rømme unna sin sinte og brølende far. Hovedkonflikten utspiller seg alltid mellom Emil og faren. Oppholdet i snekkerboden setter alltid fantasien i sving for Emil, han spikker en ny trefigur hver gang han havner i denne boden. I morens blå skrivebøker kan en legge merke til at Emil alltid tas i forsvar. Men hun er bekymret for hvordan det skal gå ham.

Historiene om Emils «hyss» er blitt allemannseie i skandinavisk kultur. «Da Emil satt fast i suppebollen», «Da Emil heiste vesle Ida opp i flaggstanga», «Da Emil laget det store kål-laget på Katthult» og den siste av alle historiene: «Da Emil gjorde en bedrift så hele Lønneberget jublet og alle spellene hans ble glemt og tilgitt» er historier som er felleseie for både voksne og barn. De fortellende overskriftene skaper pånytt og pånytt forventninger til det som skal komme.

Alle tre bøkene om Emil veksler mellom å se det hele utenfra, gjennom en historiefortellers blikk, en historieforteller som kjenner miljøet godt. Innskutt i fortellingen får vi også Emils synsvinkel, og av og til søsteren Idas versjon av hendelsene. Forfatteren selv kommenterer også det som skjer nå og da, men når hun kommer inn og kommenterer, gjør hun det i presensform direkte til leseren:

«Ja, du vet vel ikke hva en godtemplarlosje er for noe, men jeg kan fortelle deg at det var noe som trengtes i Lønneberget og hele Småland i gamle dager.»

Dialogen og kommunikasjonen dominerer historiene om Emil og hans mange påfunn. I den siste boken om Emil, *Emil i Lønneberget gir seg ikke*, er kapitlene lengre og mer kompliserte enn i de to første. Emils karaktertrekk fylles ut og viser en mer reflektert ung person med sterk personlighet. Mor Alma blir den viktigste personen rundt Emil i denne boka, mens det er faren som har denne rollen i de to foregående

Kanskje en god støtte til alle programmene kan være lesning av skjønnlitteratur?

bøkene. Humoren er også mer krevende, eller avansert. Astrid Lindgren samlet på gode historier hun hørte, og puttet dem inn i episodene på Katthult. Litteraturprofessor Vivi Edström, som har forsket grundig på Lindgrens forfatterskap, sier om Emil-bøkene at de er «*frukten av en virtuos teknikk og en kunstnerisk gjennomført metode*».

I alle tre bøkene er det trekk, eller begivenheter som er felles, slik det også er i bøkene om Pippi Langstrømpe. I Emil-fortellingene er det alle beskrivelsene av fester som repeteres. Og gården Katthult står i sentrum for dem alle.

Tolkninger av problembarnet Emil

Det er mange som har koblet sammen «rampegutten» Emil med Jean-Jacques Rousseaus pedagogisk-filosofiske hovedverk *Emile*. Og ikke bare med tanke på at Rousseaus hovedperson heter *Emile* og Lindgrens heter *Emil*. Begge forfatterne tar parti for småborgerskapet mot aristokratiet, for bygda mot byen, og begge framhever naturen som menneskets sanne veileder. Emil utforsker verden og dens farer på egen hånd, noe som stemmer overens med grunnholdningen i Rousseau-tradisjonen: Barnet lærer best ved fri egenutfoldelse, uten streng overvåking og uten trussel om straff. I fortellingene om Emil framstår den straffende rollen som gammeldags. Faren kommer alltid til kort når han brøtlende prøver å tukte Emil, påpeker Vivi Edström. Emil blir **aldri** tuktet.

Emil med sitt strie, lyse hår, blå øyne og sin elskede «Skärmmössa» har altså blitt bildet på selve problembarnet. Han har en from framtoning, men utfører djevlelike påfunn. I pedagogisk faglitteratur brukes både Pippi og Emil som metaforer for barn som trenger «oppdragelse». «Blir Emil fra Lønneberget kriminell avviker når han blir stor?» Dette er overskriften på en artikkel om barn med AD/HD, og hvordan de lett blir tilskrevet en «versting-rolle».

Men den mest brukte tolkningen av Emil er nok at han er hentet fra Astrid Lindgrens egen familie, han er hentet fra farens barndom, og mange av historiene er episoder som faren ga inspirasjon til – fra det smålandske bondesamfunnet. Vivi Edström peker på at i historiene om Emil bruker Lindgren en struktur som er kjent fra nonsenslitteraturen når hun lar far og sønn innta omvendte roller. Emil er den voksne

og faren er som et barn. Emils helteegenskaper trekkes også ofte fram, og sammen med humoren og alle festene på Katthult er bøkene om Emil karakterisert som komiske borgerlige romaner, slik de ble skrevet på 1800-tallet, den fortellende overskriften er et slikt kjennetegn. Edström mener at hele Emil-trilogien kan karakteriseres som karnevalistisk, og at Bakhtins verk «Om latterens estetikk» passer bedre på Emilfiksjonen enn på noen andre svenske prosaverk. Komikken i historiene knyttes til steder der folk er samlet og folkelivet blomstrer, som på markedsplassen og i store selskaper.

Jørgen Gaare og Øystein Sjaastad (2002) har skrevet en munter og innsiktsfull bok der Lindgren er lest opp mot filosofi. De sier at mange av barnebokbarna hos Astrid Lindgren skaper rot i tingenes kulturelle orden. Det gjelder særlig for Emil. Med det mener de at Emil både er versting og samtidig en god gutt. Det blir et dilemma og en umulighet for samfunnet som ønsker orden i kategoriene.

Emils styrker og kompetanser

Det som særlig karakteriserer et menneskes væremåte er de følelsestilstandene de viser andre, dvs. ro, uro, glede, tilfrittsfullhet, sinne, irritabilitet, gråt osv. Og det er dette som blir sentralt når barnet eller eleven blir omtalt av andre. Det får «ord på seg» for å være slik eller slik, og de gjør inntrykk på andre gjennom disse følelsesuttrykkene. Dion Sommer, dansk psykolog og forfatter av en rekke fagbøker innen psykologi, mener som mange andre fagfolk at alle barn tidlig i livet tilskrives bestemte psykologiske egenskaper. Familien eller de som er nærmest, har en sentral betydning for barnets følelsesliv. Samtidig, mener han, kan barnets følelsesmessige tilstand og atferd ikke unngå å sette sitt preg på forholdene innenfor familien.

En av tesene som Dion Sommer setter opp for den nye barndomspsykologien er at vår viten om barn både er relativt, begrenset og midlertidig. Humanistisk og samfunnsvitenskapelig fagkunnskap må være med når barndom i dag undersøkes, fordi det gir faglig nyorientering. Han advarer allikevel mot å slutte direkte fra overordnede samfunnsforhold til forklaring av handlinger hos bestemte barn (Sommer, 1997).

Undersøker en historiene om Emil med utgangspunktet i Emils følelsesmessige uttrykk, så finner en de fleste fun-

Emil er både versting og en god gutt. Det blir et dilemma og en umulighet for samfunnet som ønsker orden i kategoriene.

damentale uttrykk representert. I følge Daniel Sterns teori om hvordan selvfølelse utvikles så dreier det seg om følelsesuttrykkene: interesse, glede, overraskelse, redsel, tristhet, sinne, skam, avsky og avsmak (Stern, 20003). Det er i samhandling med andre, barnet prøver ut disse følelsene. Emil gjør nettopp det, og han påvirker sin familie gjennom dem, som når han føler seg urettferdig behandlet og er «sint som eitermaur»:

«Morsk som en hærfører stod han ved vindusgluggen og siktet med børsa

Den første som kommer hit, skyter jeg, ropte han.

Å, Emil, kjære snille gutten min, si ikke slikt, kom ut, hulket mor til Emil.

Men det hjalp ikke. Emil var steinhard. Det hjalp ikke engang at Alfred sa: Hør nå Emil, kom ut, så går vi ned og bader du og jeg! Å, nei, ropte Emil bittert, bare sitt på trappa med Lina du, gjør endelig det. Jeg, jeg blir sittende her! Og slik ble det.

Emil satt der han satt, og ingen ting hjalp, verken godord eller vondord.»

... Det ble en trist lørdagskveld i Katthult. Mor til Emil og vesle Ida gråt så det sprutet, og far til Emil sukket dypt da han krøp til køys, for han savnet gutten sin som pleide å ligge der i senga med det strie lyse håret på puta.

Men Emil får ha sitt sinne så lenge han trenger det, og han blir tatt på alvor. Han lever i et miljø der det er høy aksept for sterke følelser. I den Katthultske kulturen er det både tillatt og normalt. Farens stadige utbrudd, han brøler «slik at det høres over hele Lønneberget». Det er et refreng i alle episodene, og morens inderlige glede vises og høres også. Slike sterke, tydelige følelser har barn glede av, det er med på å bygge opp god selvfølelse, og bidrar til å stole på den i møter med andre (Juul, 2000).

Emils fundamentale og sterke følelser får han til å utføre handlinger som gjør at han konstant kommer i konflikt med vanlige holdninger og normer, noe han har til felles med flere av Lindgrens barnebokbarn. Emils vilje til det gode avstedkommer stort sett katastrofer, men noen av fortellingene gir også leseren en ide om å våge å trosse forbud. Når han får se hvordan fattiglemmene har det, blir hans rettferdighetssans tirret. Han blir sint på urettferdigheten og ber hele fattighuset på julegilde på Katthult. Det blir både en skrem-

mende og gledefull opplevelse for Emil og Ida, som er aleine hjemme, mens foreldrene er i juleselskap på Skorphult, på den andre siden av bygda:

«Og her gikk festmaten all kjødets gang! Hun [Ida] hørte hvor det gnaget og knaste og smattet og slurpet rundt bordet. Det var som en flokk rovdyr hadde kastet seg over boller og terriner og fat. Vesle Ida forstod at slik spiser bare den som er riktig utsultet, men nifst var det likevel.»

Emil preger verden gjennom sine handlinger, og er dermed også med på å skape sitt eget liv. Han er kompetent og har styrke.

Ett av de største litterære vennskapene verden har sett, er det sagt om forholdet mellom drengen Alfred og Emil: «Du og jeg, Alfred,» sa Emil. «Ja, du og jeg, Emil, sa Alfred – jo jeg snakker jeg!» De to ser hverandre som likeverdige og er klar over at relasjonen mellom dem bokstavelig talt er livsviktig. Redningsdåden Emil utfører ved å kjøre Alfred i snøstormen til doktoren i Mariannelund, kan leses som en oppfordring til å stole på følelsene framfor de voksnes fornuft: Været er fryktelig, veiene har snødd igjen, og det er uframkommelig.

Emil tenker stort, og en av grunnene er at han har frihet til å utfolde sin mangslungne fantasi og tanke. I pausene han rett som det er får i snekkerboden, fødes nye ideer. Katthult er et sted hvor det er romslig for barn. Mor Alma er nok myndig, men hun viser forståelse og evne til å reflektere, hun setter seg daglig ned og skriver i sine blå skrivebøker om Emil. Hun innser at Emil både er ressurssterk og sårbar. Når det viser seg at folk i bygda har samlet inn penger for å få sendt Emil til Amerika, så svarer hun klart: «Emil er en snill liten gutt, sa hun – og vi er glad i ham akkurat som han er!» Denne episoden viser en tradisjonell dynamikk mellom folk flest og fagfolk, «fagfolk» vil her si den reflekterende og skrivende moren. Den tradisjonelle forståelsen av problematferd er dominert av fordømmende vurderinger. Det har gjennom historien alltid blitt satt i gang drastiske tiltak overfor barn som ikke innrettet seg. Bygdefolket vil sende Emil til Amerika så de slipper å ha denne rampegutten i sitt miljø. Han kalles problembarn i den betydningen at han er så vanskelig at han stadig lager problemer for de voksne, mens Astrid Lindgren helt tydelig viser at ordet problembarn egentlig peker tilbake

eeemil!!! eeeeemil!!!

på dem som tar det i bruk. Det handler mer om at han er født inn i et sosialt miljø og en kultur som er full av problemer. Mor Alma står opp og forsvarer barnet. Slike foreldre og fagfolk trengs til alle tider!

Emil har utviklet god tiltro til sine egne evner og muligheter. Det må være en grunnverdi familien Svensson på Katthult har som har gitt han en slik god selvfølelse. For bare en generasjon siden var de fleste av verdiene våre når det gjaldt «barneoppdragelse» av moralsk eller religiøs karakter, og foreldre følte seg sikre på hva som var riktig eller galt. Dagens foreldre står overfor en mer komplisert oppgave. De må avgi mye av den makten de har hatt, uten at de gir fra seg ledelsen.

Astrid Lindgren har selv sagt om Emil at hun «måtte gi ham kjøtt og blod og temperament og raseri og en god porsjon god fandenskap og alt slikt som hører et utfordret menneskebarn til». Emil viser en ekstraordinær evne til å mestre nye og uventede situasjoner. Han holder seg i konstant bevegelse og bruker alle sine følelser. Hans evne til å samarbeide med de oppvekstvilkårene han har, er nesten uslittelige, han vil alltid bistå sin far til tross for at han har erfaring med at det sjelden går etter intensjonene. Men han får vist faren at det er han som forstår seg best på dyr, det er bare han som kan sko hesten Lukas, det er bare han som klarer å få med den ville kua hjem fra markedet der faren har kjøpt den billig, og det er bare Emil som klarer å berge livet til Griseknoen. Han er et nyttig barn. Faren innser etter hvert at Emil vil komme til å bli en bra person, far Svensson står for det tradisjonelle utviklingssynet på barnet, og tenker seg barnet som et stadium på vei til å bli det som er det virkelige mennesket, den voksne. Det siste ordet får imidlertid barnet selv, i lille Idas sluttrepplikk i bøkene om Emil:

*At Emil skal bli ordfører i herredsstyret, det tviler jeg på, sa han [faren] til sist. Men derfor kan det vel bli en noentunde bra kar av ham. Om han får leve og ha helsa og om Gud vil. Emil's mor nikket samstemmende. Ja, ja om Gud vill!
– Og om Emil vil, sa lille Ida.*

Idas kommentar viser den unge leseren eller det unge kinopublikummet at det gjelder å delta aktivt i sitt eget liv.

Skjønnlitteratur om barndom og oppvekst gir en annen

forståelse av barndom enn utviklingspsykologisk sakprosa. En slik lesning av en god barnebok kan også gi den voksne leseren et blikk inn i barndomsforestillinger. Trenger vi det? Vi leser skjønnlitteratur blant annet for å forstå oss selv, for å gjenkjenne tanker og følelser og for å få næring til tanker, refleksjon og ideer om livet vi lever og livet andre mennesker lever.

Hvordan leser barn?

En voksen leser har **sin** opplevelse fra lesning om foreksempel Emil, et barn i dag får høre boka lest, leser selv eller ser filmen – og får sin opplevelse. Kanskje totalt annerledes enn den voksne, kontekst og tidsånd er blitt forskjellig gjennom tiårene som skiller.

Barneboka har opp gjennom historien blitt sett på som et medium for å formidle de til enhver tid gjeldende samfunnsverdier, og har en lang tradisjon som ledd i oppdragelsen av barn, ikke minst i barnehage- og skolesammenheng. Barnelitteratur har gjennom tiden hatt en nærmest instrumentell rolle på den måten.

Astrid Lindgrens Emil kan gi nye perspektiver på vår kultur. Ved å løfte fram det verdifulle i Emils hverdags erfaringer på Katthult, kan det komme til syne et nytt perspektiv på barnet som skildres der, et perspektiv som gjør det attraktivt for en ny lesergenerasjon: Emils verdi er knyttet til livet her og nå i fortellingene, det er et fellestrekk ved historiene. I tillegg viser han tydelig:

- Livsmot. Med det mener jeg at han viser et alternativ til meningsløshet eller livslede. Han opplever på forskjellig måte at tilværelsen er meningsfull.
- Frihet overfor roller og konvensjoner.
- Et energisk forhold til ord, han viser at språk og kommunikasjon er livsviktig.
- Behov for å leve ut følelser i interaksjon med andre.
- Lystfylt leik sammen med andre.

Barneleseren og selvfølelsen

Tekstene til Astrid Lindgren dreier seg om ting som barn har erfaring med. Et karaktertrekk ved en litterær opplevelse er identifikasjonen. Personene i skjønnlitteraturen har normalt

Det som særlig karakteriserer et menneskes væremåte er de følelsestilstandene de viser andre, dvs. ro, uro, glede, tillitsfullhet, sinne, irritabilitet, gråt osv.

langt flere muligheter for handling og opplevelse enn leseren selv kommer ut for. For barn vil et første identifikasjonskrav ofte være at det er overensstemmelse i alder og kjønn, de forholdene fortellingen er satt inn i, er ikke like viktige. Det er Emil som gutt på 5, 6 og 7 år, som er det som fenger, mer enn gårdsmiljøet på Katthult på begynnelsen av 1900-tallet. Det er en sammenheng mellom identifikasjon og identitetsdannelse. Sosialpsykologen Georg Herbert Mead mener at identiteten delvis kan dannes, eller få næring, ved at en setter seg selv i en annens sted og ser hvem man selv er ved å se seg selv med den andres øyne. På den måten kan skjønnlitteraturen stimulere selvforståelsen. Det er en av skjønnlitteraturens sterke sider.

Livsmot er et felles trekk ved historiene om Emil, og bygging av livsmot skjer allerede fra barndommen av. Litteratur er en av flere kilder til å bygge en «reserve av gløder» til hjelp i å bevare livsmotet. Har barnehage og skole og andre institusjoner der barn tilbringer mye av døgnet en dannelses- eller en oppdragerrolle? Det er en kompleks oppgave å finne ut hva det ene eller det andre innebærer. Noen skoler tilbyr «kurs i folkeskikk». Kan det være riktig? Kan den voksne og barnet møtes i et likeverdig forhold i et slikt kurs?

Emil og mange andre barnebokbarn tilhører flere generasjoners felles kultur hos oss. Kanskje de kan hjelpe oss på vei med kommunikasjonen mellom oss?

Astrid Lindgrens verden er skapt av ord, det er diktning, det er ikke teori, heller ikke praksis, men det hun har skrevet, forstås inn i tiden og kulturen enhver leser er i. Fortolkningen i dag forutsetter, at en tar med i betraktningen barns økende autonome status og selvstendighet som aktører i sitt eget liv. Og kanskje kan en voksen leser, i alle fall en lærer eller en spesialpedagog kunne benytte Lindgrens barnebokbarn som talerør for barneperspektivet i tilfeller der problemer oppstår mellom mennesker?

Barn lever i en svært utvidet verden i dag i forhold til for 50 år siden. De har kompetanse på samvær med flere, de har stor sosial kapasitet. Dion Sommer peker på at det finnes en sterk barndomsbekymring i vår kultur. En slik bekymring og pessimisme på barns vegne når det gjelder oppvekst, kan komme av at vi, «folk flest» og også mange fagfolk, forklarer historiske og kulturelle forhold med allmenne prinsipper

om lovmessigheter i barns utvikling. Barns alminnelige livsvilkår stemmer ikke overens med «den gamle» teoriens krav til den sunne utvikling. Barn utvikler kompetanser som gjør dem egnet til å trives i en utvidet sosial verden på et svært tidlig tidspunkt.

Å bare velge det som bekrefter det vi allerede gjør i klasserom og barnegruppe, gjør at vi stagnerer, sier Anne Linder i *Glædens Pædagogik*. Å bruke barnelitteratur som en kilde i arbeidet med å skape gode læringsmiljø, krever kunnskap om barnelitteratur, men i tillegg krever det lyst og engasjement hos den voksne formidleren til å leve seg inn i boka, finne egne «gløder» og tolkninger, kikke på dialogene som utspiller seg, relasjoner som beskrives og kanskje overse det tydeligste i enhver barnebok – selve handlingen. Mennesker har det bra når de blir skaket rundt litt, både et godt raseri og en god latter forlenger livet, slik Emil viser, det gjelder både lærer og elev.

✉

REFERANSER

- EDSTRÖM, V. (1997). *Astrid Lindgren; en studie av forfatterskapet*. Oslo: Damm.
- GAARE, J. OG Ø. SJAASTAD (2000). *Pippi og Sokrates; Filosofiske vandringar i Astrid Lindgrens verden*. Oslo: C. Huitfeldt Forlag.
- JUUL, J. (1996). *Ditt kompetente barn*. Oslo: Pedagogisk forum.
- LINDER, A. OG S. BREINHILD MORTENSEN (2006). *Glædens pædagogik*. Fredrikshavn: Dafolo Forlag.
- NORDAHL ET AL. (2006). *Forebyggende innsatser i skolen*. Sosial- og helsedirektoratet/Utdanningsdirektoratet.
- SOMMER, D. (1997). *Barndomspsykologi. Utvikling i en forandret verden*. Oslo: Pedagogisk Forum.
- STERN, D. (2003). *Spedbarnets interpersonlige verden*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- STRÖMSTEDT, M. (2002). *Astrid Lindgren; en livsskildring*. Oslo: Damm forlag.
- TVEITEREID, K. (2003). *Barn er vel folk? Hovedoppgave i kulturstudier*. Bø, Høgskolen i Telemark.